

tovább is, s úgy ítélték meg, hogy készségesen kell elébe menni az ilyen irányú közeledésnek. Hangot kapott az a nézet, hogy bizonyos ellentmondások, konfliktusok az oktatáspolitikai és a neveléstudomány között mindig is lehetnek. Ez feladataink és a tennivalók megközelítési módja sajátosságaiból természetszerűleg következik.

Erőteltjes visszhangot keltett a neveléstudomány művelőinek szubjektív viszonya az oktatáspolitikai irányításhoz. Kívánatos, hogy egyes személyi kapcsolatokon túl az érintkezés valamilyen rendszeres és intézményes formája is kialakuljon. Nem tekinthető rendjén levőnek például, hogy az MTA Pedagógiai Bizottsága – testületként – kevéssé kapcsolódhat be igazán jelentős nevelésügyi problémák és döntések megvitatásába.

Miben összegezhetőek tehát a vitaülés legáltalánosabb következtetései? A neveléstudomány művelői szeretnék társadalmi szerepüket jobban és hatékonyabban betölteni. Látják saját munkájuk fogyatékoságait is. Úgy érzik azonban, hogy a nagyobb követelmények támasztásának nagyobb bizalommal kell párosulnia. Ez az emberi, szubjektív mozzanat különösen fontos olyan időszakban, amikor a neveléstudomány helyzete – különböző okok következtében – általában bonyolultabbá vált.

Salamon Zoltán

AZ MTA PEDAGÓGIAI BIZOTTSÁG NEVELÉSELMÉLETI ALBIZOTTSÁGÁNAK ÜLÉSE

Az Albizottság 1977. május 18-án ülést tartott, amelyen megvitatta az *Ifjúságpolitika és nevelés* című témát. A bevezető előadást *Nádor György*, az Állami Ifjúsági Bizottság titkára tartotta.

Az előadó abból a megállapításból indult ki, hogy az ifjúságpolitika politikánk szerves része. Ifjúságpolitikánk tudományosan megalapozott, alapjai közt megtaláljuk a pedagógiát is, melyhez szoros szálak fűzik, de nem azonos vele. Az ifjúság megítélése nem egyéni ügy, hanem közgondokodás kérdése, a közgondolkodást pedig tudományosan fejleszteni kell. Az ifjúságpolitikának állandó tényezők mellett változó tényezőkkel is számolnia kell. Az ifjúság nevelése érdekében a társadalom objektív jelenségeinek változását folyamatosan figyelemmel kell kísérni és fel kell tártani. Ezt az ifjúságpolitika eredményesebben képes elvégezni, mint a pedagógia, s ily módon orientáló szerepe van a nevelés elméletében és gyakorlatában.

Jelenleg társadalmunkban nemzedékváltás játszódik le, a termelésben olyan generáció kezd dominálni, amely neveltetését már a szocializmusban kapta. Számukra már természetes a szekunder és terciér szükségletek jelentkezése, ugyanakkor nem számolnak azzal, hogy ezek kielégítése nehezebb, mint a primer szükségleteké. E korosztály számára új módon vetődnek fel az eszmék is, főleg a cselekvő hazafiság, a forradalmár magatartás értelmezése jelent számára problémát. Fejlődésének ellentmondása, hogy társadalmi méretekben 2–3 évvel többet töltött iskolában, mint az előző nemzedékek, ez kitolta – s kitolja a mai iskolások számára is – a társadalmi felelősség határát. Ezt a kiesést az iskolában kell kompenzálni.

A továbbiakban az előadó az 1972-es párthatározatot elemezte s a következő vonásait emelte ki: A határozat törekedett arra, hogy a társadalomban helyére tegye a nevelést, kimondván, hogy a nevelés össztársadalmi feladat. Kiemelte az ifjúság szerepét, felelőségét saját nevelésében, az öntevékenységet, az önkormányzat önnevelés hangsúlyozásával.

Rámutatott, hogy az egyéni élet jelentős fordulóiban, mint a pályakezdés, családalapítás, közéletbe való bekapcsolódás, nagyobb és szervezettebb segítséget kell adni a fiataloknak. Utalt a megoldás módszereire is.

Beszámolója további részében az előadó megvizsgálta, hogy ezek az útmutatások hogyan realizálódnak ma társadalmunkban. Megállapította, hogy intézményesebbé vált az ifjúsággal való foglalkozás, már a nem oktatási intézményekben, üzemekben stb. is kezd „kényszerpályára” kerülni a fiatalok nevelése. Kiemelt és elemzett néhány jelenséget, amely ezt igazolja. Végül a végrehajtás anyagi vonatkozásait vázolta fel.

Az értékes és nagy érdeklődést keltő beszámolót élénk vita követte. A hozzászólások főbb gondolatai a következők voltak:

Mind a neveléstudományt, mind a pedagógiai gyakorlatot erősen befolyásolják a különböző párt- és állami dokumentumok. Ezeket a dokumentumokat azonban egymással összefüggésben kellene nézniük azoknak is, akik az egyes rétegeket és egyes problémákat vizsgálják. Ennek elmaradása mozaikszerűséget eredményez, azonkívül egyes területek vizsgálata túlságosan kiterjedélyesedik, mások elsorvadnak. Az ifjúságpolitikát irányító dokumentumok egységes szemléletére a gyakorlati pedagógia szempontjából is szükség lenne. Ma ugyanis az a helyzet, hogy mindegyikkel kapcsolatban külön tervet követelnek. Hiba az is, hogy az iskolai élet belső logikája és a mozaikszerű kívánalmak külső logikája közt nincs meg az összhang.

Ma még elszakad egymástól az ifjúságpolitika és a nevelés, elméleti és gyakorlati síkon egyaránt. A kettőt közelíteni kell egymáshoz, s eredményeiket egymásra vonatkoztatva közelíteni a problémák megoldásához. A nevelélmélet számára ez létkérdés, mert nem létezhet az objektív társadalmi oldal állandó érzékelése nélkül.

A felelősség összetett probléma: egyaránt társadalmpolitikai, ifjúságpolitikai és pedagógiai kérdés. Éppen ezért kizárólag a pedagógia területén nem oldható meg. A társadalom e téren tanúsított magatartása jelenti azt a környezetet, amelyben a pedagógiai folyamatok lejátszódnak. A társadalmi felelősséget inkább érvényre kellene juttatni, nem kompenzálni. Ennek eszközei közül az előadásban említett ifjúsági parlamentek csak az állandóan funkcionáló önkormányzat részeként válnak hatékonnyá.

A társadalom változásaira az iskola az egyik legérzékenyebb szeizmográf, de nem tudja felfedni a társadalmi méretű okokat és összefüggéseket. Ezt az ifjúságpolitikának kell elvégeznie, s ezzel a nevelést orientálnia. Másik feladata, hogy a neveléstudomány eredményeit figyelembe véve a nem specifikusan nevelérintézményekben terjessze a nevelés gondolatát.

Az előadáson végigvonult a kondícióteremtés gondolata. Ennek anyagi-technikai, szervezeti feltételei világosan kibontakoztak. Ahol hiányérzet jelentkezik, az a politikai kondicionálás kérdése. Ez folyamatosan funkcionáló hatásrendszer kiépítését igényli, amelyben egészséges munkamegosztás érvényesül, s az ifjúság demokratikus ténykedései nem ünnepi alkalmak.

A vitában felmerült problémákat az előadó foglalta össze és adta meg rájuk a választ. Hangsúlyozta, hogy egy folyamat első szakaszában vagyunk, ahol jelentkeznek már az első eredmények, de felszínre bukkannak az ellentmondások is. Ez utóbbiak megoldása érdekében fontos lenne, ha az ifjúságpolitika és a nevelélmélet valóban termékeny kölcsönhatásba kerülnének egymással. Erre – amint a vita is mutatta –, mindkét oldalon megvan a készség és törekvés.

Horváth Lajos